

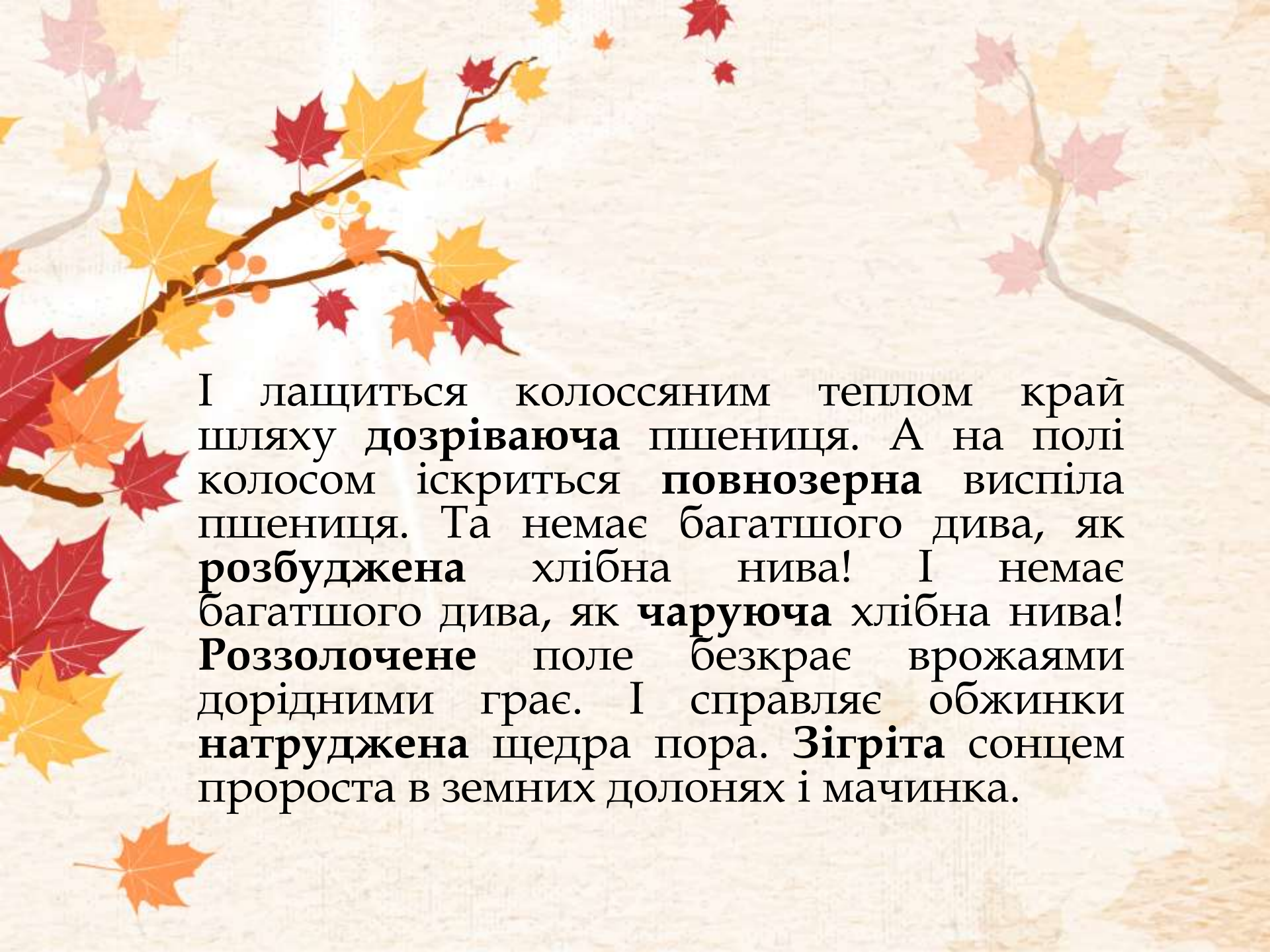

ДІЄПРИКМЕТНИК

як особлива форма
дієслова

Мета:

ознайомити семикласників з дієприкметником як особливою формою дієслова; пояснити властиві дієприкметникові граматичні ознаки прикметника й дієслова; формувати вміння знаходити дієприкметники у реченнях, з'ясовувати їх рід, число, відмінок, синтаксичну роль; розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу, навички самостійної роботи; виховувати патріотичні почуття, любов до Батьківщини, мови

A decorative illustration of a brown branch with several maple leaves in shades of red, orange, and yellow. The leaves are scattered across the top and left sides of the page, with some falling from the branch. The background is a light cream color with a subtle, textured pattern.

І лащиться колоссяним теплом край
шляху **дозріваюча** пшениця. А на полі
колосом іскриться **повнозерна** виспіла
пшениця. Та немає багатшого дива, як
розбуджена хлібна нива! І немає
багатшого дива, як **чаруюча** хлібна нива!
Роззолочене поле безкрає врожаями
дорідними грає. І справляє обжинки
натруджена щедра пора. **Зігріта** сонцем
пророста в земних долонях і мачинка.

ДІЄПРИКМЕТНИК – це особлива форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією або станом.

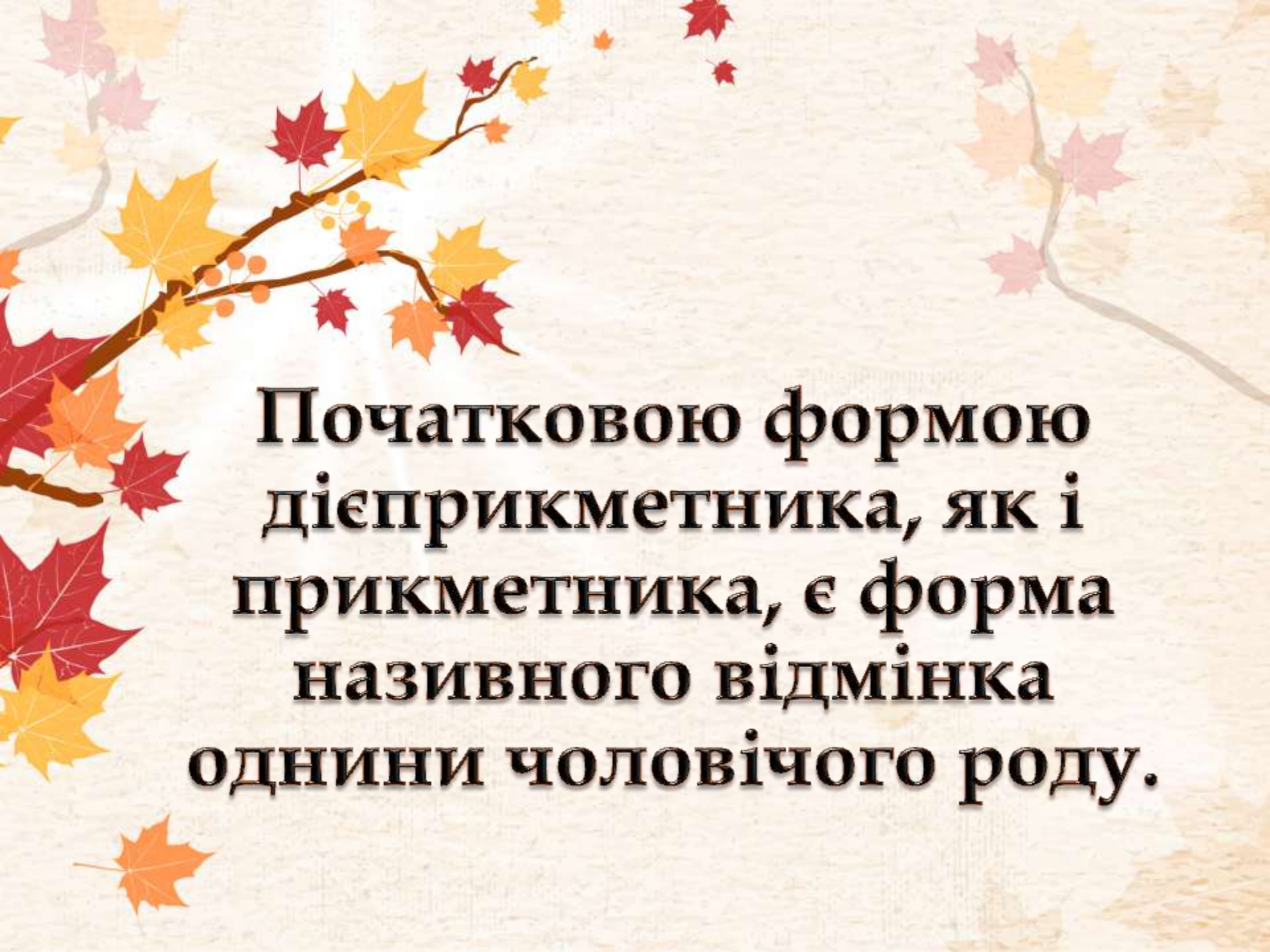
- Зроблений (такий, що його зробили);
- Прочитаний (такий, що його читали);
- Укритий (такий, що його вкрили);
- Вишитий (такий, що його вишили);
- Оспіваний (такий, що його оспівали);
- В'янучий (такий, що в'яне);
- Сяючий (такий, що сяє).

До прикметника дієприкметник подібний тим, що:

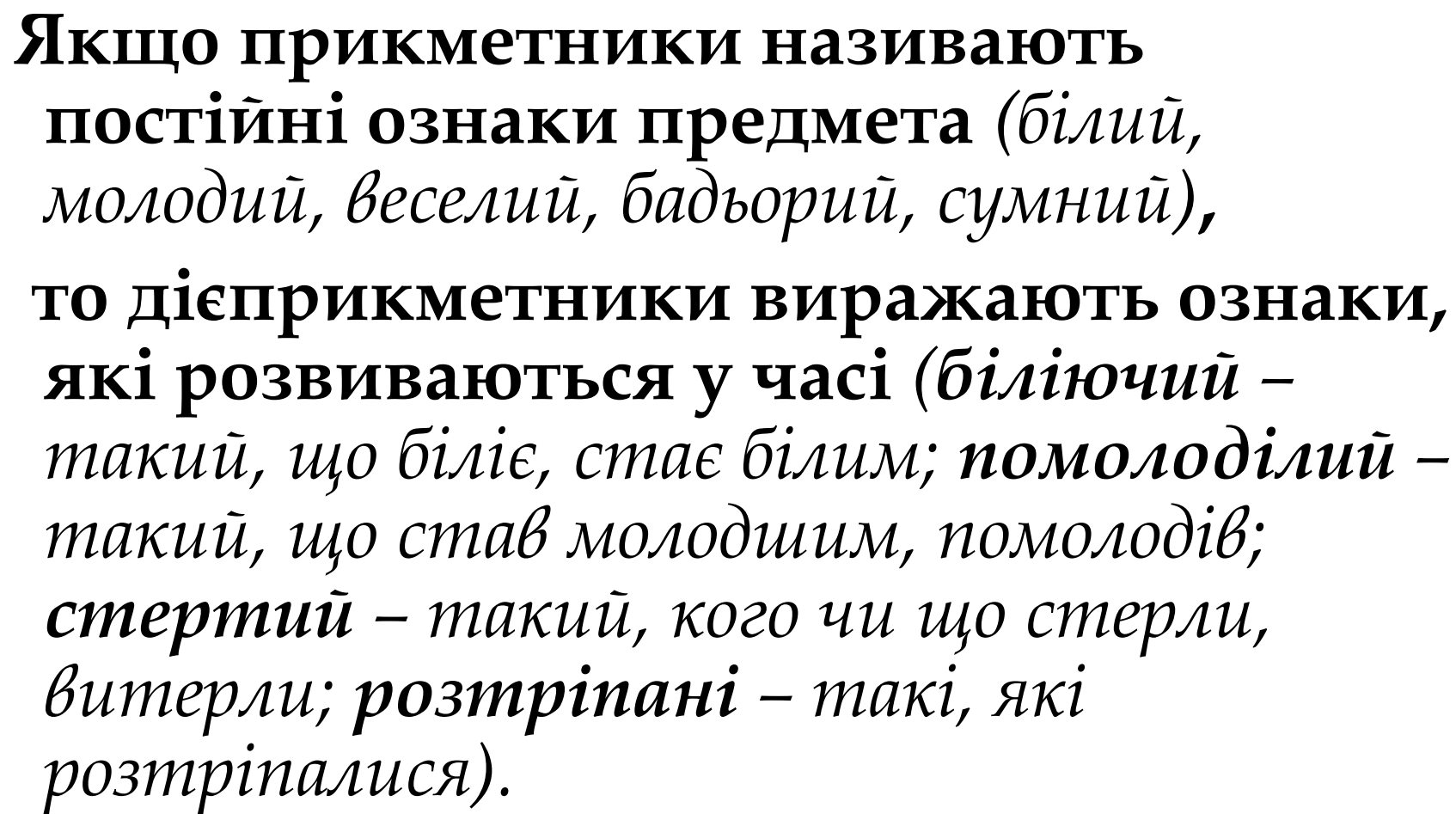
- Відповідає на запитання *який? яка? яке? які?*
- Змінюється за *родами, числами та відмінками;*
- Стоїть *у тому ж роді, числі, відмінку*, що й іменник, із яким пов'язаний;
- Має такі самі відмінкові закінчення.

До дієслова дієприкметник подібний тим, що:

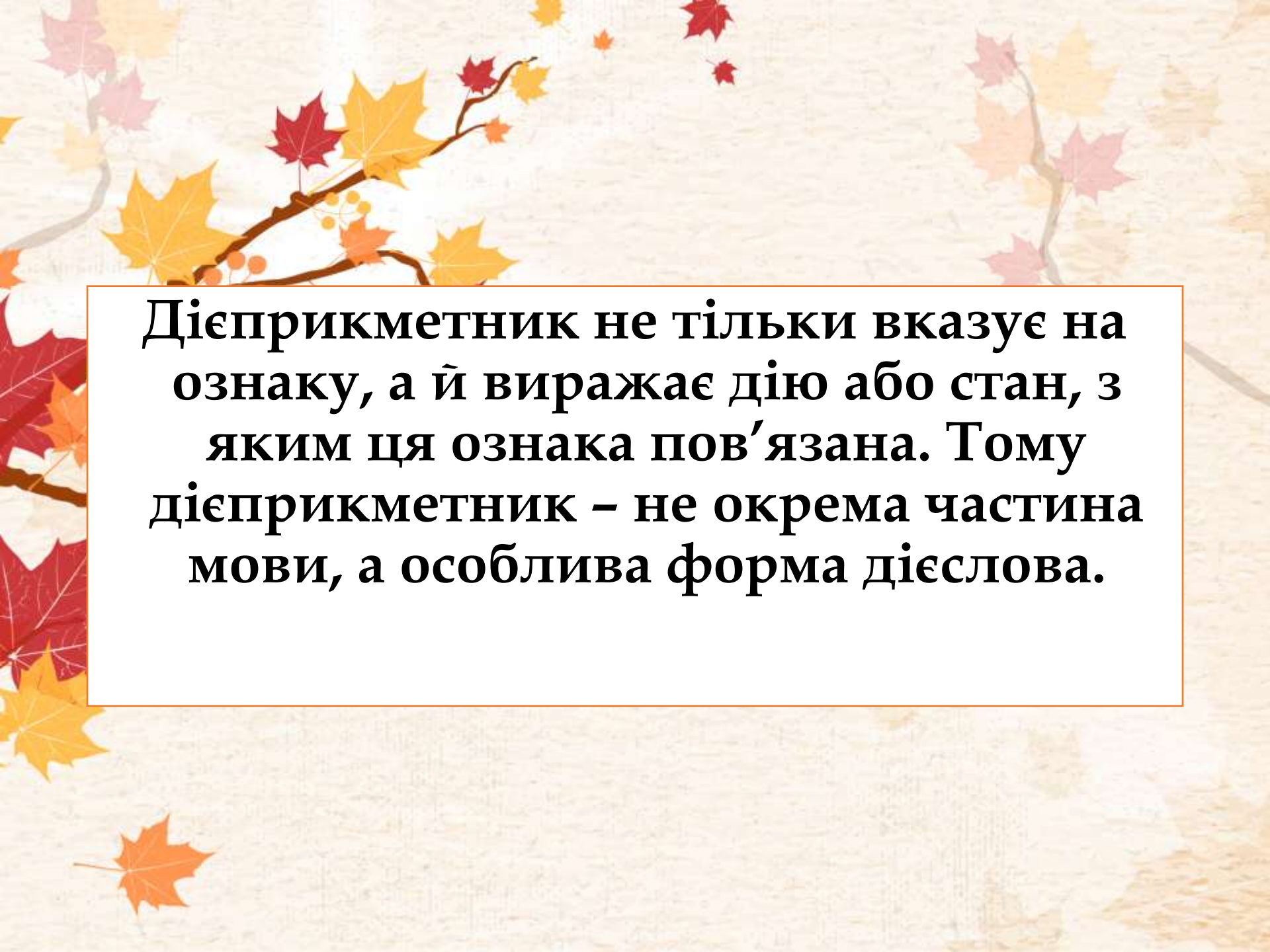
- Має категорію часу (**теперішній і минулий**):
сяючий (т.ч.), потемнілий (м.ч.);
- Має категорію виду (**доконаний і
недоконаний**): казаний (недок.в.), сказаний
(докон.в.);
- Здатний мати при собі **залежний від нього
іменник** (овіяний вітром) і **займенник**
(захоплений тобою) і **прислівник** (прочитаний
виразно).

The background of the slide is a light beige, textured surface. It is decorated with several branches of autumn leaves. The leaves are in various shades of red, orange, and yellow. Some branches are in the foreground, while others are in the background, creating a sense of depth. The text is centered on the slide, written in a bold, black, serif font with a slight shadow effect.

**Початковою формою
дієприкметника, як і
прикметника, є форма
називного відмінка
однини чоловічого роду.**

Якщо прикметники називають постійні ознаки предмета (білий, молодий, веселий, бадьорий, сумний), то дієприкметники виражають ознаки, які розвиваються у часі (біліючий – такий, що біліє, стає білим; помолоділий – такий, що став молодшим, помолодів; стертий – такий, кого чи що стерли, витерли; розтріпані – такі, які розтріпалися).

The background of the slide is a light beige or cream color with a subtle, textured pattern. Scattered across the top and left sides are several stylized autumn leaves in shades of red, orange, and yellow. Some leaves are attached to thin, dark brown branches that curve across the upper part of the image. The overall aesthetic is warm and seasonal.

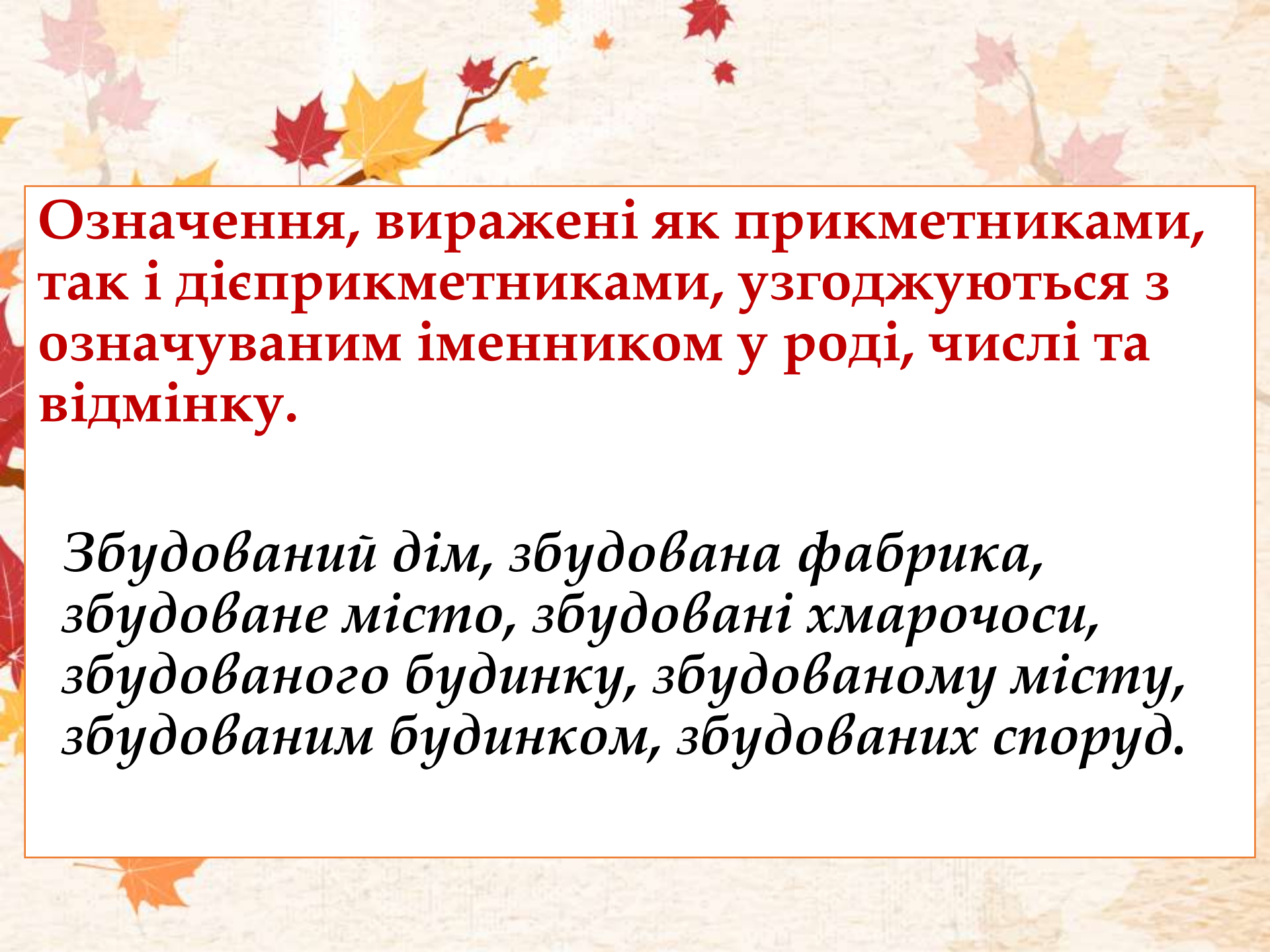
Дієприкметник не тільки вказує на ознаку, а й виражає дію або стан, з яким ця ознака пов'язана. Тому дієприкметник – не окрема частина мови, а особлива форма дієслова.

СИНТАКСИЧНА РОЛЬ ДІЄПРИКМЕТНИКА

У реченнях найчастіше виступають у ролі **означень**.

Петро дивився на друга хитрувато
примруженими очима.

Ніжить вухо притишена музика.

Означення, виражені як прикметниками,
так і дієприкметниками, узгоджуються з
означуваним іменником у роді, числі та
відмінку.

*Збудований дім, збудована фабрика,
збудоване місто, збудовані хмарочоси,
збудованого будинку, збудованому місту,
збудованим будинком, збудованих споруд.*

Дієприкметники можуть
переходити в іменники, і тоді вони
вживаються як підмети і додатки:

Битий небитого везе. (У реченні
дієприкметник битий – підмет, а
небитий – додаток).

Не питай вченого, а питає бувалого.

(У реченні дієприкметники вченого, бувало-
го – додатки).

The background of the slide is a light beige or cream color with a subtle, textured pattern. Scattered across the top and left sides are several autumn leaves in shades of red, orange, and yellow, along with thin, dark brown branches. The leaves are stylized, with some showing detailed vein patterns. The overall aesthetic is warm and seasonal.

**Дієприкметники можуть
виражатись присудком:**

З дитинства я закохана в слова.

Чергування при творенні дієприкметників

Погод ж ений (погод и ти)	– [дж]-[д]
Об'ї жд жений (об'їз д ити)	– [ждж]-[зд]
Стри ж ений (стриг и ти)	– [ж]-[г]
Збере ж ений (зберег и ти)	– [ж]-[г]
Зни ж ений (зниз и ти)	– [ж]-[з]
Зобра ж ений (зобраз и ти)	– [ж]-[з]
Оголо ш ений (оголос и ти)	– [ш]-[с]

Домашнє завдання

1. Вивчити теоретичний матеріал за підручником: стор. 92-94, вправа 194.
2. Сфотографувати письмову роботу та надіслати мені на освітню платформу для дистанційного навчання HUMAN або на електронну адресу altinbaeva_1_m@school55.pp.ua